



Pranešimas spaudai

Liuksemburgas, 2023 m. sausio 31 d.

ES auditoriai: pažanga kuriant elektros energijos vidaus rinką yra lėta

- *Projektas, kuriuo siekiama integruoti visas nacionalines elektros energijos rinkas, pradėtas vykdyti 1996 m.*
- *Dėl sudėtingų ES taisyklių ir valdymo trūkumų visiškos integracijos procesas užsidėse*
- *Ekonominė didesnės kainų konvergencijos nauda vis dar neišnaudota*

Kaip teigiama Europos Audito Rūmų ataskaitoje, nepaisant plataus užmojo prognozių ir tam tikrų pastangų, ES pažanga siekiant sujungti elektros energijos rinkas, kad piliečiams ir įmonėms būtų užtikrinta galimybė naudotis pigia energija, buvo lėta. Dėl ES valdymo trūkumų ir sudėtingos reguliavimo priemonių sistemos, kuria sudaromos sąlygos tarpvalstybinei prekybai, susiejant nacionalines elektros energijos rinkas susikaupė vėlavimo atvejų, o tai savo ruožtu trukdė įgyvendinti rinkos taisykles. Be to, Europos Komisijai ir ES energetikos agentūrai ACER vykdant rinkos stebėseną nebuvo atlikta pakankamai patobulinimų. Priežiūros priemonių, kuriomis siekiama apriboti piktnaudžiavimą ir manipuliavimą, nepakanka, o tai reiškia, kad pagrindinė rizikos ES elektros energijos rinkoje našta buvo perkelta galutiniams vartotojams.

1996 m. ES pradėjo įgyvendinti sudėtingą projektą, kuriuo siekiama visiškai integruoti nacionalines elektros energijos rinkas. Buvo siekiama vartotojams užtikrinti kuo mažesnes elektros energijos kainas ir saugesnį ES energijos tiekimą. Tačiau praėjus beveik dešimčiai metų nuo numatyto projekto užbaigimo 2014 m., rinka praktiškai vis dar valdoma taikant 27 nacionalines reguliavimo sistemas. Kaip parodė dabartinė energetikos krizė, didmeninės kainos valstybėse narėse labai skiriasi, o mažmeninėms kainoms didelę įtaką tebedaro nacionaliniai mokesčių tarifai ir tinklo mokesčiai, o ne konkurencija.

„Nepaisant sveikintinų ir reikalingų ES užmojų, elektros energijos rinkos Europoje galėtų būti daug labiau integruotos, – teigė auditui vadovavęs Audito Rūmų narys Mihails Kozlovs. – Dėl dabartinės energetikos ir pragyvenimo išlaidų krizės, su kuria susiduria ES piliečiai, ES turi nedelsdama užbaigti kurti savo elektros energijos vidaus rinką.“

Nepaisant tam tikrų svarbių laimėjimų, visų nacionalinių elektros energijos rinkų susiejimo pažanga 2015–2021 m. buvo lėta ir nevienoda skirtinguose ES regionuose ir rinkos segmentuose. Nė viena iš privalomų ES gairių valstybėse narėse nebuvo visapusiškai įgyvendinta, taip pat nebuvo padaryta esminės pažangos didinant tarpvalstybinį pralaidumą. Auditoriai vėlavimus priskiria Komisijos pasirinktoms tinklo gairėms, įgyvendinamoms taikant sąlygas arba metodikas, pagal kurias tvirtinimo atsakomybė tenka nacionalinėms reguliavimo institucijoms (NRI) ir ACER. Tai lėmė pernelyg sudėtingą ir uždelstą tarpvalstybinės prekybos taisyklių suderinimą. Auditoriai pabrėžia, kad savo poveikio vertinime Komisija nepakankamai išanalizavo rinkos modelio ir valdymo sprendimų poveikį. Valstybių narių taisyklių vykdymo užtikrinimo nuoseklumo stebėseną

Šio pranešimo spaudai tikslas – pateikti Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pagrindines mintis. Visa ataskaita pateikta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

daugiausia buvo perduota ACER. Tačiau auditoriai nustatė, kad dėl nepakankamų duomenų, ribotų išteklių ir prasto veiksmų derinimo su Komisija ACER vykdoma stebėseną ir ataskaitų teikimas buvo nepakankami.

Rinkos priežiūra, kurios tikslas – nustatyti piktnaudžiavimą bei manipuliavimą rinka ir nuo jų atgrasyti, taip pat nebuvo išsami. Auditoriai daro išvadą, kad ACER duomenų rinkimo metodas nebuvo išsamus, o jos surinktų duomenų vertinimas apėmė pernelyg siaurą piktnaudžiavimo spektrą. ACER taip pat skyrė nepakankamai išteklių duomenų analizei ir negalėjo remti didėjančio įtariamo tarpvalstybinio piktnaudžiavimo rinka masto tyrimų. Auditoriai įspėja, kad elektros energijos gamintojai, tiekėjai ir tarpininkai gali išnaudoti spragas arba, dar blogiau, kad valstybės narės gali konkuruoti, kad užtikrintų palankiausių aplinką sankcijų ir vykdymo užtikrinimo atžvilgiu. Be to, ACER neturi įgaliojimų užtikrinti, kad valstybės narės taisykles taikytų nuosekliai.

Bendroji informacija

Atsakomybė už energetikos politiką ES dalijasi su valstybėmis narėmis. Tarpvalstybinė prekyba elektros energija turėtų sudaryti sąlygas įmonėms ir piliečiams visoje ES naudoti pigiausią turimą energiją. Auditoriai įvertino, ar Komisijos taikomas reguliavimo metodas ir ACER vykdoma rinkos priežiūra tinkamai prisidėjo prie ES tikslo užtikrinti gerai veikiančią elektros energijos vidaus rinką. Jie nagrinėjo laikotarpį nuo 2015 m. iki 2021 m. pabaigos ir daugiausia dėmesio skyrė didmeninėms elektros energijos rinkoms.

Audito Rūmų specialioji ataskaita 03/2023 „Elektros energijos vidaus rinkos integracija: sudėtinga teisinė struktūra, vėlavimai, valdymo trūkumai ir neišsami rinkos priežiūra trukdo visapusiškai pasiekti plataus užmojo tikslą“ paskelbta Audito Rūmų interneto svetainėje eca.europa.eu.

Kontaktai spaudai

Audito Rūmų spaudos tarnyba, press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu, mob. tel. (+352) 621 552 224
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu, mob. tel. (+ 352) 691 553 547
- Vincent Bourgeais: vincent.bourgeais@eca.europa.eu, mob. tel. (+ 352) 691 551 502